

Людміла КАМАРОЎСКАЯ,
загадчык аддзела экскурсійна-метадычнай работы
Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі

ПРАЕКТ “СЛАВУТЫЯ ІМЁНЫ БАЦЬКАЎШЧЫНЫ” Ў НАЦЫЯНАЛЬНАЙ БІБЛІЯТЭЦЫ БЕЛАРУСІ

Нацыянальная бібліятэка Беларусі – захавальніца і транслятар агульначалавечых духоўных каштоўнасцей, скарбніца культурных дасягненняў народа. Заснаваная 100 гадоў таму, яна арганічна ўпісалася ў найноўшую гісторыю Беларусі, сама стала гісторыяй, адбіткам назапашанага вопыту нацыі і папулярызатарам гэтага вопыту.

Узвядзенне новага будынка паспрыяла ўзняццю на якасна новы ўзровень усіх сфер дзейнасці бібліятэкі, пашырэнню яе функцый як галоўнага інфармацыйнага і сацыякультурнага цэнтра краіны.

Праектаванне сацыякультурнай дзейнасці адбывалася ў адпаведнасці з Канцэпцыйнай стварэння рэспубліканскага інфармацыйнага і сацыякультурнага цэнтра на базе будынка дзяржаўнай установы “Нацыянальная бібліятэка Беларусі” і замацавана Статутам НББ. Гэтыя дакументы вызначылі кірункі інавацыйнага развіцця бібліятэкі, пашырэнне яе магчымасцей і задач як шматфункцыянальнага цэнтра.

Галоўная задача сацыякультурнай дзейнасці бібліятэкі – фарміраванне і задавальненне ін-

фармацыйна-асветніцкіх, культурна-творчых, рэкрэацыйна-аздараўленчых запатрабаванняў і інтарэсаў наведвальнікаў бібліятэкі і яе персаналу.

Падчас арганізацыі сацыякультурнай прасторы былі вылучаны прыярытэтныя кірункі дзейнасці: культурна-відовішчны, галерэйна-выставачны, музейны, экскурсійны, рэкламны, фізкультурна-аздараўленчы.

Экскурсійнай рабоце належыць адна з найважнейшых роляў у фарміраванні пазітыўнага іміджу ўстановы. Першымі наведвальнікамі новага будынка бібліятэкі 16 чэрвеня 2006 г. сталі менавіта экскурсанты. Усяго за перыяд 2006–2021 гг. бібліятэку наведалі больш за 720 тысяч чалавек у складзе каля 50 тысяч экскурсійных груп.

На працягу 15 гадоў экскурсійная дзейнасць удасканалывалася і трансфармавалася. Варта заўважыць, што змяніўся ўзроставы склад наведвальнікаў. Калі адразу пасля адкрыцця новага будынка асноўнай катэгорыяй (53%) былі маладыя экскурсанты ва ўзросце пасля 18 гадоў, то

цяпер гэта дзеці і падлеткі (75%). Названыя паказчыкі абумоўлены тым, што спачатку на экскурсіі прымалі вучняў з 12 гадоў. З унясеннем змен у “Правілы экскурсійнага абслугоўвання аб узросце экскурсантаў” і з увядзеннем паслуг “Дзень нараджэння ў Бібліятэцы” і “У гасцях у кніжнай скарбніцы” ўзрост экскурсантаў пачаў памяншацца (цяпер з 7 гадоў).

У бібліятэцы можна замовіць 30 відаў экскурсій, пры распрацоўцы і правядзенні якіх прымяняецца дыферэнцаваны падыход: улічваецца ўзрост мэтавай аўдыторыі, асаблівасці ўспрымання ёю інфармацыі, а таксама мэта наведвання. Так, за апошнія пяць гадоў распрацаваны інтэрактыўная экскурсія “Ажыўшыя кнігі”, экскурсія-квэст “У пошуках спадчыны Францыска Скарыны”, інклюзіўная экскурсія “Мінск на далонях” з элементамі яснай мовы.

З 2016 г. рэалізоўваецца праект “Славуцкія імёны Бацькаўшчыны” (разлічаны ў першую чаргу на педагогаў і навучэнцаў), які ўяўляе сабой цыкл інтэрактыўных вучэбна-пазнавальных экскурсій, прысвечаных класікам беларускай літаратуры і дзеячам культуры. Ідэя стварэння такой формы працы з маладым пакаленнем узнікла па прычыне неабходнасці выкарыстання і папулярызавання фондаў НББ і ў той жа час павышэння эфектыўнасці супрацоўніцтва арганізацый культуры з установамі адукацыі, стымулявання зацікаўленасці з боку настаўнікаў і навучэнцаў у наведванні бібліятэкі. Таму пры распрацоўцы навучальна-пазнавальных экскурсій “Славуцкія імёны Бацькаўшчыны” выкарыстоўваецца інфармацыйныя рэсурсы бібліятэкі, улічваецца юбілейныя даты беларускага календара і вучэбная праграма па вучэбных прадметах “Беларуская літаратура” і “Мастацтва” для ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі.

Цяпер распрацаваны экскурсіі, прысвечаныя жыццёваму і творчаму шляху Францыска Скарыны, Еўфрасінні Полацкай, Францішка Багушэвіча, Якуба Коласа, Янкі Купалы, Максіма Багдановіча, Янкі Маўра, Кандрата Крапівы, Міхася Зарэцкага, Уладзіміра Караткевіча, Васіля Быкава, Марка Шагала, а таксама экскурсія “Помнім боль і страты твае, Беларусь...” (творчасць Аркадзя Куляшова, Максіма Танка, Пімена Панчанкі перыяду Вялікай Айчыннай вайны, творы ваеннай тэматыкі Івана Шамякіна).

Цыкл штогод дапаўняецца новымі імёнамі. Гэта дае магчымасць наведваць бібліятэку на працягу некалькіх гадоў запар і кожны раз знаёміцца з новай інфармацыяй пра жыццё і творчасць яскравых прадстаўнікоў беларускай літаратуры і культуры.

У 2021 г. у межах праекта “Славуцкія імёны Бацькаўшчыны” была распрацавана экс-

курсія з элементамі тэатральнай пастаноўкі “Дакрануцца да казкі”, арыентаваная на вучняў 1–5-х класаў. Падчас яе правядзення дэманструецца міні-спектакль аб правілах паводзін у бібліятэцы.

Цікавае да Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі ў перыяд неспрыяльнай эпідэміялагічнай сітуацыі захавалася дзякуючы экскурсіям адукацыйнай накіраванасці. Колькасць наведванняў праекта “Славуцкія імёны Бацькаўшчыны” была наступная: 2019 г. – 560 чалавек, 2020 г. – 152 чалавекі, 2021 г. – 2150 чалавек. Гэтыя паказчыкі сведчаць пра актуальнасць навучальна-пазнавальных экскурсій, пра іх запатрабаванасць. Акрамя таго, названыя лічбы паказваюць, што жывыя зносіны немагчыма чым-небудзь замяніць, яны надзвычай важныя пры фарміраванні ўменняў знаходжання ў сацыуме. Дзеці і падлеткі адчуваюць неабходнасць у задавальненні сваіх пазнавальных і адукацыйных запатрабаванняў.

Структура кожнай экскурсіі праекта “Славуцкія імёны Бацькаўшчыны” прыблізна аднолькавая і складаецца з дзвюх частак: першая – знаёмства з архітэктурнымі асаблівасцямі будынка Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі, яе інфармацыйнымі рэсурсамі і паслугамі. Другая частка (інтэрактыўная) – самая вялікая і інфармацыйна насычаная. Матэрыялы да яе цалкам рыхтуюцца супрацоўнікамі аддзела экскурсійна-метадычнай работы. Наведвальнікам дэманструюцца:

- мультымедычная прэзентацыя пра жыццё і творчасць выдатнага дзеяча культуры;

- тэматычная кніжная выстаўка, якая выступае важным складальнікам навучальна-пазнавальных экскурсій і адлюстроўвае творчы шлях знакамітай асобы. Пры падборы матэрыялаў улічваецца ўзрост экскурсантаў. Сярод кніг, якія экспануюцца, абавязкова ёсць прыжыццёвыя выданні пісьменніка. З усімі экспанатамі з выстаўкі можна пазнаёміцца. Такі метады працы матывуе будучых карыстальнікаў бібліятэкі.

Пасля знаёмства з мультымедычнай прэзентацыяй удзельнікам экскурсіі прапановацца разгадаць крыжаванку і скласці пазлы, якія адпавядаюць вучэбнай праграме для ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі.

Акрамя таго, вучні бяруць удзел у літаратурнай віктарыне, размешчанай на электронным планшэце (яна распрацавана на аснове аднаго з твораў пісьменніка). Такая форма замацавання вучэбнага матэрыялу зарэкамендавала сябе як выдатны спосаб пабуджэння да актывізацыі пазнавальнай дзейнасці, фарміравання чытацкай культуры моладзі і атрымала высокую ацэнку педагогаў.

